

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-534590-II/07/PS

00-090 Warszawa Tel centr 0-22 551 77 00
Al Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 03/12/2007

Pani
Anna Fotyga
Szef Kancelarii
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 10
00-071 Warszawa

Lieble Lauraona Janu Minister

W dniu 27 lutego 2007 r. zwróciłem się do Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiając problem potrzeby znowelizowania przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczących instytucji ulaskawienia. W wystąpieniu tym zrelacjonowałem wcześniejsze działania w tej materii i zaprezentowałem argumentację przemawiającą, w mojej ocenie, za potrzebą zmiany tych przepisów, a mianowicie:

W wystąpieniu z dnia 7 listopada 2006 r. zwróciłem się do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego o rozważenie potrzeby znowelizowania przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczących instytucji ulaskawienia.

Argumentowałem w nim, iż we wnioskach wpływających do mnie, skarżący wskazują, iż zgodnie z przepisem art. 564 § 1 Kodeksu postępowania karnego, jeżeli w sprawie, w której wniesiono prośbę o ulaskawienie, orzekł tylko sąd pierwszej instancji, w razie braku podstaw do wydania opinii pozytywnej - pozostawia on prośbę bez dalszego biegu. Z kolei art. 564 § 3 Kpk stanowi, iż sąd odwoławczy pozostawia prośbę o ulaskawienie bez dalszego biegu tylko wtedy, gdy wydaje opinię negatywną, a opinię taką wydał już sąd pierwszej instancji.

Zainteresowani zwracają zatem uwagę, iż w praktyce brzmienie tych przepisów oznacza, iż decyzje w przedmiocie ulaskawienia podejmuje nie Prezydent RP, który jest konstytucyjnie uprawnionym organem w tym zakresie, lecz – w przypadkach

uregulowanych w omawianych przepisach - sąd. W takim ukształtowaniu procedury ulaskawieniowej dostrzegają oni naruszenie art. 139 Konstytucji RP, zgodnie z którym prawo łaski stosuje Prezydent.

W piśmiennictwie podnosi się, iż: „Możliwość wstrzymania postępowania ulaskawieniowego przez sąd może rodzić zastrzeżenia, co do zgodności takiego rozwiązania z Konstytucją RP, skoro jedynie Prezydent RP jest uprawniony do stosowania prawa łaski, a inny organ uniemożliwia mu wypowiedzenie się w tym przedmiocie. Projekt k.p.k. proponował, by sąd nie mógł pozostawiać prośby o ulaskawienie bez dalszego biegu, oddając to w gestię Prezydenta RP (art. 554 projektu k.p.k. z sierpnia 1995 r.), lecz Sejm nie podzielił tego stanowiska.” (za: R.A. Stefański, Komentarz do art. 564 kodeksu postępowania karnego, [w:] Z. Gostyński (red.), J. Bratoszewski, L. Gardocki, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II, Dom Wydawniczy ABC, 1998).

Podzielam wątpliwości, co do zgodności wskazanych przepisów art. 564 § 1 i 564 § 3 Kpk z art. 139 Konstytucji RP. Wydaje się bowiem, iż – choć kwestia stosowania prawa łaski przez Prezydenta ujęta jest w Konstytucji bardzo lapidarnie - nie ulega kwestii, iż w świetle przepisu konstytucyjnego o zastosowaniu prawa łaski decyduje głowa państwa. W mojej ocenie oznacza to również, iż do Prezydenta powinna trafiać każda prośba o ulaskawienie i jedynie on może podjąć decyzję także w przedmiocie odmowy zastosowania prawa łaski. Przepisy rozdziału 59 Kodeksu postępowania karnego stanowią wyłącznie operacjonalizację uprawnienia nadanego Prezydentowi w art. 139 Konstytucji.

Nieuregulowanie w Konstytucji szczegółowych zasad stosowania prawa łaski, równoznaczne z pozostawieniem ustawodawcy zwykłemu unormowania tej kwestii, nie jest tożsame z przyznaniem mu swobody, co do zakresu możliwości korzystania przez Prezydenta z tego prawa. Takie rozumowanie oparte jest na niemożliwym do zaakceptowania z punktu widzenia hierarchii źródeł prawa założeniu dopuszczalności wykładni zasad konstytucyjnych poprzez treść regulacji ustawy zwykłej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 września 2006 r. sygn. SK 60/05).

W udzielonej na powyższe wystąpienie odpowiedzi, Minister Sprawiedliwości nie podzielił moich wątpliwości konstytucyjnych, co do art. 564 Kpk i w konsekwencji nie

dostrzegł potrzeb zmiany tego przepisu. Za takim poglądem przemawia, zdaniem Ministra Sprawiedliwości, następująca argumentacja:

1. W powołanym wystąpieniu pominięta została możliwość wdrożenia postępowania ulaskawieniowego przez Prokuratora Generalnego z urzędu (art. 567 § 1 Kpk) bądź na żądanie prezydenta, z czego wynika, iż pozostawienie prośby o ulaskawienia przez sąd bez dalszego biegu nie ogranicza uprawnienia Prezydenta do skorzystania z prawa łaski, jeśli prośba zostanie skierowana do niego bezpośrednio; Prezydent nie musi zatem zasięgać opinii sądu, co do zasadności prośby o ulaskawienie.
2. W doktrynie przeważa pogląd, iż Prezydent może zastosować prawo łaski bezpośrednio, z pominięciem trybu przewidzianego w Kpk.
3. Ulaskawienie, jako instytucja nie tylko prawa konstytucyjnego wkraczająca, ze względu na zasięg skutków w sferę prawa karnego materialnego, może być uregulowane przepisami Kpk.
4. Lapidarna norma art. 139 Konstytucji nie może być odczytywana jako nakaz stosowania prawa łaski wprost, zasadnym zatem wydaje się pozostawienie prośby o ulaskawienie bez dalszego biegu, jeżeli nie zostanie ona zaopiniowana pozytywnie przez choćby jeden z sądów orzekających w sprawie.

W mojej ocenie, argumentacja powyższa nie jest w pełni przekonująca, bowiem po części nie odnosi się do istoty problemu, jaką jest możliwość skutecznego wstrzymania postępowania w przedmiocie ulaskawienia przez sąd, a odnosząc się tego zagadnienia – poprzestaje na stwierdzeniu, iż obowiązujące w tej mierze uregulowanie jest prawidłowe i nie narusza art. 139 Konstytucji RP.

Dotychczas, nie otrzymałem odpowiedzi na wskazane na wstępie wystąpienie.

W związku z powyższym, uprzejmie proszę Panią Minister o przeanalizowanie przedstawionego problemu i poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku i ewentualnie podjętych działaniach.

*Zgus jray nacunhu -
Janusz Łochowski.*